

דינה של ההולכה, וכאן, כיון שהיא נעשתה על ידי כהן, לא אכפת לך במה שהחזרה למקומה הראשון ובסוף הוליכה זר.

רבא אמר, אף לדברי הפוסל במוליך זר תחילה, פסול כאן אף על פי שהכהן הוליך תחילה. מאי טעמא? — דהא לאחר שהחזיר את הדם למקומו הראשון, צריך שוב לאמטווייה למזבח, ונמצא ב-10 שההולכה השניה היא עבודת הולכה כאילו היתה הולכה ראשונה, ולפיכך פסלה בה הולכת זר.

אמר ליה רבינא לרב אשי: הכי אמר רב ירמיה מדיפתני: הא ד"צריך לאמטווייה" מחשיב להולכה השניה כהולכה גמורה להפסל בור, מחלוקת רבי אלעזר ורבנן היא.

דתנן, רבי אלעזר אומר: המהלך במקום שצריך להלך, מחשבה פסולה פוסלת בו. אך אם מהלך במקום שאין צריך להלך, אין מחשבה פוסלת!

ואמר רבא בהסבר מחלוקתם של תנא קמא ורבי אלעזר: הכל מודים שאם קבלו דם בחוץ והכניסו בפנים, שהיתה קבלת הדם מן המזבח ולהלך, ואחר כך הוליכו לכון המזבח, זהו הילוך שצריך להלך, ולפיכך לדברי הכל מחשבה פוסלת בו.

ומבאר הגמרא במה נחלקו: **מר סבר, אפשר לתקונה להולכת פסול.** ומה שאי אפשר לחזור ולתקן שחיטה או קבלה או זריקה שנעשתה על ידי פסול, הוא משום שלא ניתן לחזור ולשחוט או לחזור ולזרוק, כי אין דם. אבל אם נשאר דם הנפש, אכן ניתן לחזור ולקבל על ידי כשר, ולזרוק את הדם.

ומר סבר, לא אפשר לתקונה! כיון שנעשתה העבודה בפסול, נפסל הקרבן, ושוב אינו ראוי לתקון.⁽¹⁹⁾

הוליוכו כהן תחילה לדם, והחזירו למקומו בלא שיזרוק את דמו על המזבח, וחזר והוליוכו זר אל המזבח —

אמר רב שימי בר אשי: לדברי המכשיר בהוליוכו זר תחילה והחזירו הכהן וחזר הכהן והוליוכו, פוסל כאן, כי לדברי ההולכה השניה היא העיקר, שהרי על ידה הכשיר באופן שחזר הכהן והוליוכו, ואם כן, באופן שהכהן הוליך תחילה, והחזיר, ואת ההולכה בסוף עשה זר — יפסול.

ואילו **לדברי הפוסל בהוליוכו זר תחילה, משום שההולכה הראשונה עיקר, בהכרח כאן הוא מכשיר, שהרי לדעתו ההולכה הראשונה היא הקובעת את**

סובר שגם ההולכה השניה עיקרית כי צריך לאמטויה. אכן אם נחלקו בכך, היו צריכים לחלוק באופן שחיטת באחת ההולכות לשמה ובאחרת שלא לשמה, [וראה רש"י כו א], ובהכרח שאין הנידון שתועיל ההולכה העיקרית כאילו השניה לא נעשית, אלא שהמכשיר סובר שגם אחר שכבר התקרב הדם למזבח ע"י זר ושוב התרחק יש שם הולכה על ההמשך משום שחייב לשוב ולהקריבו, ואילו הפוסל סובר שאחר שהתקרב אין עליו עוד שם הולכה.

וכבר הבאנו לעיל את דברי הגר"ח שחלוק דין הולכת זר, שאף אם לא חל פסול בגוף הקרבן, הרי נעשית עבודת הולכה גמורה על ידי פסול, ולכן יש מי שאומר שאי אפשר לתקנה, ואינו כהולכה שלא ברגל או ממילא, שלא נעשית הולכה כלל, ולפיכך מסקינן לעיל שאפשר לעשות הולכה אחרת תחתיה. וראה **באבי עזרי** [פ"ד ממע"ק ה"ח].

ובקהילות יעקב [יג] כתב שלמאן דמכשיר בהוליוכו זר והחזירו וחזר והוליוכו כהן, בהכרח שלא חל פסול על ידי זר, כי מה לי שלא השלים כל ההולכה בפסול, והרי דינו ככל מחשבת פסול שחלה בקרבן אם חשבה בעת עבודה ואינו יכול לתקנה על ידי שיחזור ויעשה אותה עבודה בהכשר. והוכיח מכמה מקומות לכאן ולכאן.

ולפיכך הסיק כי אף שלא חל פסול בקרבן, מכל מקום העבודה נפסלת, ואין זה חסרון גרידא כאילו לא נעשתה כלל, ונפקא מינה לכשר ופסול שעשאה יחידו שיפסלה כי נעשית

ובקן אורה העיר שגם ב"הוליוכו כהן" כתב הרמב"ם ש"החזירו" ומשמע שיחזירו כהן, ומוכח שלא איכפת לו אם יחזור כהן או זר. ותמה שהרי שיטת הרמב"ם [פ"ג מפסוהמ"ק ה"ט] שגם הולכה לצד חוץ נחשבת הולכה ומחשבה פוסלת בה, ולמה אינה טעונה כהן. וצידד שמחשבה חמורה מזרות, שהרי חלה בהולכה כלפי חוץ. עי"ש.

19. **במקדש דוד** [ט"ז א'] צידד לבאר שהמחלוקת היא אם עבודת פסול פוסלת את הגוף הקרבן ולכן אי אפשר לתקנה, או שהיא רק חסרון בעבודה על ידי כהן, ולפיכך אפשר לתקנה ולעשותה שוב בהכשר [והם שני צדדים בתוס' מנחות יח ב ד"ה ור"ש, ונפ"מ אם טעון עיבור צורה, וראה ריש פ"ב]. ודחה, שמשמעות לשון הגמרא הוא, שנחלקו אם אפשר להמשיך את מעשה ההולכה, וממילא לא יחול הפסול, כי לא נעשתה הולכה שלימה בפסול, או שכל ההולכה צריכה להעשות על ידי כהן כשר, ולפיכך אי אפשר לתקנה, ולא משום חלות פסול על ידי זר.

אמנם ממה שאמרו בסמוך לדברי המכשיר פסול וכו', משמע לכאורה שהנידון הוא אם ההולכה הראשונה היא עיקר העבודה או השניה, ונכלשון רש"י אי אזלינן בתר קמייתא או בתר בתרייתא, ואילו מחלוקתם אם חל פסול או רק חסר בעבודה, הרי אין חילוק בין ראשונה לשניה, וגם רבא שאמר שאף לדברי הפוסל פסול, אינו משנה את סברת הפוסל, אלא